

OB NOVEM LETU 1964

V ZNAMENJU OPTIMIZMA

Ce samo bežno prelistamo kroniko leta, ki je pravkar za nami, bi smeli o njem upravičeno trditi, da je bilo nesrečno. Človeštvo je namreč zgubilo dve veliki osebnosti — papeža Janeza XXIII. in predsednika ZDA Kennedyja — in doživelo več hudih naravnih ter drugih katastrof, kot so bili na primer potres v Skopju, nesreča pri Vaiontu in vrsta drugih nezgod na morju, v zraku itd.

Toda kot pri vsaki stvari so vsi ti dogodki le negativna plat splošne bilance zadnjega leta. Če namreč podrobno proučimo tudi drugo, pozitivno plat preteklega leta in naredimo končni obračun, lahko rečemo, da je lani človeštvo kljub vsemu vendarle doseglo tudi določene uspehe in na splošno zabeležilo znaten napredek.

NAJVEČJI DOGODEK

V mednarodni politiki bo leto 1963 prešlo v zgodovino kot leto, v katerem so prizadevanja za odpravo mednarodne napetosti in napor za miroljubno reševanje mednarodnih sporov prvič zabeležili otipljive uspehe. Človeštvo se najbrž popolnoma še ne zaveda, kolikšne važnosti je moskovski sporazum o delni prepovedi jedrskih poskusov, tako da ga politiki upravičeno smatrajo za najpomembnejši mednarodni dogodek po zaključku druge svetovne vojne.

S prenehanjem jedrskih poskusov se je v prvi vrsti tudi prenehalo nadaljnje zastrupljanje zemeljskega ozračja, ki bi imelo izredno hude posledice in bi ogrozilo sam obstoj milijonov in milijonov ljudi, če bi se nemoteno in s še pospešenim tempom nadaljevalo.

S prepovedjo takšnih poskusov se je hkrati postavila krepka ovira oboroževalni tekmi, ki ni zahtevala samo ogromnih gmotnih žrtev od posameznih narodov in držav, od česar niso ti imeli nobene koristi, temveč predstavljala tudi sredstvo, s katerim se je ostrila mednarodna napetost, tako da se je človeštvu odpirala samo ena pot: svetovni spopad z jedrskim orožjem, se pravi množični samomor.

Vse to je sedaj, hvala Bogu, za nami, tako da se novo leto začneja v mirnejšem vzdušju, zlasti zato ker so bili že postavljeni temelji ter je že bila načrtana pot, po kateri naj poteka bodoča mednarodna politika.

POSŁANICA PREDSEDNIKA ZDA

Tudi ob letošnjem Novem letu so posamezni državniki naslovili na svoje narode posebne poslanice in si med seboj izmenjali voščila. Posebno pozornost je v mednarodni javnosti vzbudila poslanica, ki jo je sovjetskemu ministrskemu predsedniku

Hruščovu in državnemu predsedniku Brežnjevju poslal novi ameriški predsednik Johnson.

»Preteklo leto — pravi med drugim Johnson — je svetu prineslo pomembne pridobitve na mnogih področjih človeškega udejstvovanja. Toda ves trud kemika v njegovem laboratoriju, vse znanstvenikovo delo in ves trud agronoma na polju bodo zaman, če se ne bomo naučili živeti skupno in v miru. Nobena znanstvena pridobitev se ne more primerjati s politično pridobitvijo, če more ta uresničiti pravi mir na zemlji. Mir na zemlji in dobra volja ljudi sta nujnost in ne iluzija ter ju mi lahko spremenimo v stvarnost. Prešel je čas — zaključuje ameriški predsednik — da o miru samo govorimo. Leto 1964 naj bo leto novih pobud za uresničenje našega cilja. Od nas so odvisni sreča in upi milijonov ljudi. Trdno upam, da bomo mi lahko zvesto služili temu zaupanju človeštva.«

VOŠČILA IN ŽELJE HRUŠČOVA

V novoletnem voščilu predsedniku Johnsonu in ameriškemu ljudstvu sovjetska državnik med drugim ugotavlja, da je leto 1963 zabeležilo »pomembno izboljšanje pri naporih za rešitev mednarodnih problemov in v razvoju sovjetsko-ameriških odnosov.« Hkrati izražata željo in upanje, da »se bodo v letu 1964 dosegli nadaljnji pomembni uspehi.« Sovjetska vlada je dan po Novem letu dostavila ameriški in vsem ostalim zahodnim vladam še posebno noto, katere vsebina še ni javnosti znana. Sovjeti so ob tej priložnosti le izjavili, da zadeva njih zadnji diplomatski dopis zahodnjakom »miroljubno reševanje teritorialnih sporov«. Čeprav si mednarodna javnost še

ne more natančno predstavljati, katere spore ima nota v mislih, je vseeno postala nanjo pozorna, kajti iz nje ponovno izhaja volja, da se sporna mednarodna vprašanja rešujejo z miroljubnimi sredstvi.

MISLI ITALIJANSKEGA PREDSEDNIKA

V poslanici italijanskemu ljudstvu je državni predsednik Segni med drugim poudaril, da je Italija tudi v zadnjem letu »z zaupanjem izpolnjevala poslanstvo dobre volje, miru in napredka sredi zbora ostalih držav.« »Z vsemi silami si je Italija prizadevala — nadaljuje Segni — za čedalje večje sporazumevanje med narodi vseh ras in ideologij.« Potem ko je ugotovil, da so se prejšnje leto odnosi med svetovnimi velisilami toliko izboljšali, da smemo previdno računati na boljšo bodočnost, je predsednik republike takole zaključil: »Z zaupanjem in složno moramo nadaljevati delo, ki naj z Božjo pomočjo zagotovi domovini takšno bodočnost, kakršno zasluži zaradi sposobnosti in žrtev svojih sinov.«

TITOVA POSŁANICA

Tudi jugoslovanski predsednik Tito v svoji novoletni poslanici pozitivno ocenjuje pravkar minulo leto. »Nikdar ni bil svet tako enoten kot danes — ugotavlja maršal Tito — glede vprašanja vojne in miru.« Zboljšanje mednarodnih odnosov pa bi ne smelo po njegovem »demobilizirati miroljubnih sil,« temveč še bolj okrepiti njih enotnost. Ko vstopamo v novo leto — zaključuje poslanica — ni razlogov za zaskrbljenost ne v mednarodnem položaju ne zaradi notranjega razvoja Jugoslavije, ki bo po predsednikovem prepričanju v tem letu »dosegla še večje uspehe na vseh področjih družbenega delovanja.«

Za zbližanje krščanskih Cerkva

V letu 1963 je krščanski svet zgubil velikega papeža Janeza XXIII. Njegovo dediščino je prevzel Pavel VI., ki je že ob svoji izvolitvi poudaril, da se bo v svojem delovanju držal smernic svojega predhodnika. Tako se je zgodilo, da se je jeseni v Rimu pričelo drugo zasedanje vesoljnega cerkvenega zbora, ki je med drugim še bolj utrdilo in poglobilo ekumensko misel ter poudarilo željo in voljo do zbližanja in zedinjenja raznih krščanskih Cerkva. To zasedanje se je zaključilo s senzacionalno napovedjo, da bo poglavar katoliške Cerkve v januarju leta 1964 poromal v Sveto deželo. O pomenu tega obiska je Pavel VI. kratko spregovoril tudi na Novo leto, ko

je izrekel voščila ter podelil svoj blagoslov množici, zbrani na Trgu sv. Petra v Rimu. Sv. oče je med drugim dejal: »Novo leto se začneja v predvidevanju velikih dogodkov, ki so odvisni od Boga in od naše dobre volje. Prosimo Gospoda, naj bodo ti dogodki ugodni za tiste, ki potrebujejo miru, reda in bratstva. Dva dogodka sta na sporedu: v kratkem bomo poromali v Sveto deželo, kjer se vas bomo spomnili in molili, naj vam Bog podeli milost, da ponovno postanete zvesti Njegovim izvirom. Potrebno je nadalje srečno zaključiti ekumenski koncil. Gre za pomembne dogodke, ki morejo zadevati usodo mnogih duš.«

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 5. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Veseli motivi v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Slavčka v viharju« (Eugenio Pilla - Rita Mann - Mara Kalan), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Karakteristični ansambli; 15.30 Radijska novela — Ivan Cankar: »V samotni«; 18.30 Kino, večeraj in danes; 21.00 Iz slovenske folklore: »S koledniki po Sloveniji«.

• PONEDELJEK, 6. januarja, ob: 8.30 Pesmi za praznik sv. treh kraljev; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Iz slovenske folklore: »S koledniki po Sloveniji«; 13.30 Božični motivi; 15.15 Ansambel »Akademik« iz Ljubljane, ki ga vodi Pavel Mihelčič; 17.00 Oddaja za najmlajše: »Petrkove poslednje sanje«, pravljica (Pavel Golia - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 19.00 Božič v pesmi; 21.00 Giacomo Puccini: »Turandot«, opera v treh dejanjih in petih slikah. Približno ob 21.40 Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar).

• TOREK, 7. januarja, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše; 20.30 Parada orkestrov; 21.00 Pregled italijanske dramatike (Josip Tavčar - Jože Peterlin); 21.50 Slovenski in jugoslovanski solisti, pianist Aci Bertonecelj. Primož Ramovš: Miniature za klavir, Janez Matičič: Tri etude za klavir.

• SREDA, 8. januarja, ob: 12.15 Bralji smo za vas; 13.30 Pol stoletja melodij; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije: Zbor »Ernesto Solvay« iz Tržiča, ki ga vodi Aldo Policardi; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 IX. nagrada »Tržaškega mesta« — zaključni koncert »Prvega mednarodnega tekmovalnega simfoničnega glasbe 1962«. Približno ob 21.55 Knjižne novosti — Gianna Mazzini: »Il cielo addosso« (Franc Jeza).

• CETRTEK, 9. januarja, ob: 11.45 Jugoslovanski pevci in orkestri; 12.15 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Solistični koncert; 19.15 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu (Rado Bednarik); 21.00 »Premetena vdova«, komedija v treh dejanjih (Carlo Goldoni - Lelja Rehar), igrajo člani RO; 22.50 Sodobna glasba.

• PETEK, 10. januarja, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljic, pripovedk, legend, »Trgovčeva sinova« (Jurij Slama); 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Radijska univerza — Leonida Rosino: Vesolje okrog nas: »Onstran Rimske ceste«; 19.30 Z drugega mednarodnega zborovskega natečaja »Cesare Augusto Seghizzi«. Zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane, ki ga vodi Lojze Lebič — Prva nagrada za mešani zbor in Zbor »Antonio Illersberg« iz Trsta, ki ga vodi Lucio Gagliardi — Prva nagrada za moški zbor; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Socialne vede.

• SOBOTA, 11. januarja, ob: 12.15 Zimski turistični razgledi; 14.40 Pesmi za tercete; 15.30 »Moč uniforme«, burka s petjem v treh dejanjih (Jaka Stoka - Slavko Rebec), igrajo člani SG v Trstu; 17.20 II. Vatikanski koncil; 18.00 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — Vinko Belič: »Trubarja nadaljuje in zboljšuje Krelj«; 19.15 Družinski obzorik; 20.45 Komorni zbor iz Celja, ki ga vodi Egon Kunej; 21.00 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 5. januarja, nedelja: Simeon, Grozdana
- 6. januarja, ponedeljek: Trije kralji, Mojmir
- 7. januarja, torek: Zdravko, Lucijan
- 8. januarja, sreda: Maks, Severin
- 9. januarja, četrtek: Julijan, Lija
- 10. januarja, petek: Gregor, Pavel
- 11. januarja, sobota: Pavlin, Božidar

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Erhardova potovanja

Zahodnonemški kancler Ludvik Erhard se je začel že v prvih tednih vladanja, kljub svojim 120 kilogramom teže, prav živahno gibati.

Najprej je 28. in 29. decembra obiskal novega ameriškega predsednika. Domov se je vrnil prav zadovoljen z uspehi političnih razgovorov, zlasti kar se tiče gospodarske plati. Z Johnsonom sta se dogovorila o okrepitvi bruseljskega sporazuma glede zapadno-evropske trgovske in proizvodne skupnosti. Ameriški predsednik je tudi odobril Erhardov načrt o tesnejših trgovinskih stikih med Nemčijo in državami Vzhodne Evrope. Oba sta tudi bila istega mnenja o okrepitvi atlantskega sporazuma in tesnem sodelovanju obeh držav za svetovni mir. Johnson je zagotovil, da bo še vedno pustil 6 ameriških divizij za obrambo Nemčije.

Največji Erhardov politični uspeh pri teh razgovorih pa je dvig nemškega ugleda v Združenih državah in okrepitev položaja Nemčije na škodo Francije, ki vedno teži po političnem vodstvu v Evropi. Sredi januarja bo Erhard obiskal še Anglijo in

proti koncu meseca bo prišel na politični obisk v Rim, kjer ga bo sprejel tudi papež.

—0—

Jugoslovansko gospodarstvo

Leto 1963 je bilo, kot poudarjajo v Beogradu, za jugoslovansko gospodarstvo pozitivno. Po dosedanjih podatkih se je narodni dohodek dvignil za 10 do 12%, industrijska proizvodnja za 15%, kmetijska proizvodnja za 7% ter dejavnost drugih gospodarskih panog, na primer gradbeništva, za 10 do 12%. Porast cen pa znaša 6%.

Primanjkljaj v plačilni bilanci se je zaradi ugodne letine zmanjšal ter bi moral v letu 1964 dalje pasti na približno 70 milijonov dolarjev. Značilno je, da je 51% jugoslovanskega izvoza odpadlo na Zahod, 30% na komunistični tabor ter ostalo na razne nevtralne države.

Povečanje izvoza dokazuje, da se jugoslovansko gospodarstvo vedno bolje vključuje v mednarodne izmenjave, predvsem v tržno gospodarstvo Zahoda. Narašča tako sodelovanje med jugoslovanskimi podjetji samimi ter med njimi in tujimi družbami. Treba bo dalje — trdijo strokovnjaki — modernizirati jugoslovansko industrijo, bolje izkoriščati notranje rezerve in kapacitete ter povečati delovno storilnost.

S turizmom se je dvignil dotok tujih valut, vendar bodo morali na tem področju še marsikaj napraviti. Z njimi se lahko okoristi zlasti Slovenija, če bo izboljšala turistično podstavbo z asfaltiranjem cest in gostinskih obratov.

Šibki točki v Sloveniji in v ostali Jugoslaviji ostajata promet in kmetijstvo. Železnice niti po količini niti po kakovosti niso kos ne potrebam slovenske industrije ne zahtevam mednarodnega prometa. Klasična vrzel je pomanjkanje železnice Koper-Prešnica. Morda bo leto 1964 končno prineslo začetek gradnje.

Za ureditev kmetijskega vprašanja v Jugoslaviji pa ne bodo zadoščale večje naložbe, ki so sicer nujno potrebne, marveč bo predvsem treba spremeniti gospodarsko politiko s posnemanjem naprednih zahodnih zamisli.

V znamenju optimizma

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pavel VI. odpotuje iz Rima v soboto, 4. t. m., v Sveti deželi pa se bo med drugim srečal tudi s carigradskim pravoslavnim patriarhom Athenagorasom. »S sklepom Pavla VI., da v Palestini obišče kraje, v katerih je živel in trpel Kristus — je napisal neki ugledni italijanski dnevnik — se rimska Cerkev pripravlja, da naredi največji poskus za ponovno zedinjenje kristjanov po razkolu, do katerega je prišlo pred približno 900 leti.«

Ze iz tega, kar smo prav na kratko navedli, smemo sklepati, da se je novo leto 1964 pričelo v znamenju optimizma. Kar zadeva mednarodno politiko, je seveda še kopica odprtih in nerešenih kočljivih vprašanj, vendar nam ponovno poudarjena volja odgovornih državnikov po miroljubnem urejanju vseh problemov mora potrditi upanje in prepričanje, da se človeštvu kljub vsem težavam vendarle odpira doba miru in s tem lepša bodočnost.

Politične čestitke

Sovjetski ministrski predsednik Hruščov je poslal kitajskemu voditelju Maočetungu voščila za njegovo 70-letnico. V brzojavki mu želi dobro zdravje in dolgo življenje. »Bratskemu kitajskemu narodu« in kitajski partiji pa dosti uspehov pri zgradnji socializma.

Po hudem sporu in razkolu med sovjetsko in kitajsko komunistično stranko, so določili politični opazovalci, da bi Hruščov rad vsaj malce povezal pretrgane nitke sovjetsko-kitajskih odnosov.

Kitajski ministrski predsednik Cuenlaj pa obiskuje medtem severnoafriške države. V razgovoru s časnikarji se je tudi on umaknil za en korak nazaj od svojega nepopustljivega načela o svetovni revoluciji. V govoru je dejal, da se je mogoče izogniti vojni med socialističnim in kapitalističnim taborom.

Dosti bolj pristržno je bilo novoletno voščilo Nikite Hruščova ameriškemu narodu. Izrazil je željo, da bi se poglobilo sodelovanje in prijateljstvo med ameriškim in sovjetskimi narodi.

SMRT BIVSEGA POSLANCA

V nedeljo, 29. decembra, je v znanem zimskem turističnem središču Sappadi zadet od srčne kapi iznenada umrl prof. Narciso Sciolis, bivši tržaški demokristjanski poslanec v rimskem parlamentu in eden najbolj znanih osebnosti iz vrst tržaške Kršč. demokracije. Pokojnik je bil doma iz Rovinja v Istri, kjer se je rodil pred 54 leti, in je bil po poklicu srednješolski profesor. Od leta 1945 do leta 1958 je bil odbornik tržaške občine ter do smrti predsednik raznih kulturnih ustanov v našem mestu.

Za državnega poslanca je kandidiral tudi na zadnjih političnih volitvah (lani), a tokrat ni bil izvoljen. Smrt ga je zadela, ko je prisostvoval otvoritvi poslopja, ki so ga v Sappadi zgradili za neko ustanovo za istrske begunce.

Gospodarstvo na Zahodu in Vzhodu

Lansko leto je prineslo gospodarstvu zahodnih držav nadaljevanje razmaha. Obračun je tako pozitiven, čeprav vsebuje tudi nekaj manj zadovoljivih postavk, kot na primer dviganje cen. Kosmata proizvodnja se je v Združenih državah po dosedanjih ocenah dvignila za 3,5% ter v deželah Skupnega evropskega tržišča za 4%. Ta stopnja je znatna, ker imajo industrializirane države veliko širše izhodišče ter je naravno, da so odstotki dviganja nižji kot pri deželah v razvoju.

Cene so se dvignile zlasti zaradi močnega porasta potrošnje, ki se je bolj povečala od naložb. Družine imajo za nakupe na razpolago več denarja zaradi stalnega naraščanja plač. Ta pojav spremljata upadanje dobička podjetij ter nastajanje presežka v proizvodnji zmogljivosti, predvsem v železarski in kovinarski industriji. Naložbe v gradbeništvu in javnih izdatkih so igrali manjšo vlogo v preteklem letu: prve zaradi slabega vremena v prvi polovici leta in zaradi pomanjkanja delavcev, drugi pa zaradi protinflacijskih omejitev vlad. Izvoz zahodnih držav se je v letu 1963 povečal močnejše kot v letu 1962.

Kot za ZDA je bilo leto 1963 tudi za Veliko Britanijo leto vzpona po kratkem lanskem zastoju. Ukrepi pa stabilizacijo cen že kažejo prve uspehe v Franciji in Nemčiji. Ta nudi tudi več zaposlitve tujim delavcem.

Za gospodarstvo vzhodnega komunističnega tabora sta bili v letu 1963 kaj značilni naslednji dejstvi: Sovjetska zveza je prvič zaprosila Zahod za finančno in tehnično pomoč, a komunistična Kitajska hiti z večanjem trgovine z zahodnimi deželami.

Hruščov je v nasprotju s Stalinom uvidel, da je nujno treba izboljšati življenjske razmere ljudskih množic. Tako spreminja gospodarsko politiko, zmanjšuje vojaške izdatke, omejuje baje stroške za vojaške poskuse ter se obrača k povečanju naložb za proizvodnjo potrošnih dobrin. Zaprošil je Zahod za pomoč v žitu ter za pomoč pri izvajanju sedemletke za kemično industrijo. Za kemično industrijo in proizvodnjo umetnih gnojil mislijo Sovjeti izdati 42 milijard rubljev. Z gnojili naj

bi povečali kmetijsko proizvodnjo in kmetje, ki se bodo za ta namen trudili, bodo dobili nagrade.

Sovjetska vlada je že s sedemletko 1959-1965 obljubljala, da bo prehitela ZDA v industriji in kmetijstvu. Zdaj je postala skromnejša ter priznava, da bo šele leta 1965 proizvajala toliko blaga kot Amerika v letu 1958. Letos je sovjetska proizvodnja znašala 56% proizvodnje Združenih držav.

Glede komunistične Kitajske je mogoče reči, da Maocetung eno govori in drugo dela. V propagandi poudarja nujnost revolucij in vojn proti kapitalizmu, a v življenjski stvarnosti kupuje na Zahodu vedno več žita in strojev ter ponuja svoje proizvode zahodnim državam.

Kitajski komunisti so bili prisiljeni popolnoma spremeniti svojo gospodarsko politiko deloma zaradi preteklih napak, deloma zaradi preprirov s Sovjetsko zvezo. Skrčili so načrte za ustvaritev ambiciozne težke industrije ter zdaj skušajo popraviti posledice kmetijske katastrofe v letih 1959-1961. Spor med Kitajci in Sovjeti izkoriščajo zlasti Japonci, Nemci in Angleži, ki prodajajo Pekingu stroje in cele tovarne. Leta 1962 je kitajski uvoz veljal 2.300 milijonov dolarjev, od česar je odpadlo na Zahod že 1.115 milijonov. Zdi se, da kitajska industrija zdaj posveča pozornost proizvodnji umetnih gnojil in traktorjev ter so se lani pričele kazati prve ugodne posledice za prehrano 650 milijonov ust v tej neizmerni deželi.

—0—

AMERIŠKA POMOČ

Pred prazniki je ameriški Kongres odobril zakon o finančni pomoči gospodarsko šibkim državam. V ta namen potrebni izdatki bodo znašali 3 milijarde dolarjev; to je za poldrugo milijardo manj, kot je predlagal prejšnje poletje predsednik Kennedy.

Kljub okrnitvi zahtevane vsote je parlament pristal, da sme predsednik Johnson dovoliti potrebne kredite za prodajo pšenice v Sovjetsko zvezo, ako bo uvidel, da je to v skladu s koristmi Združenih držav.

To je ena izmed prvih Johnsonovih znag, ker je mogoče nadaljevati politiko zblizanja s Sovjetsko zvezo le z gospodarskimi uslugami in ne zgolj z načelnimi izjavami.

Leto 1963 - leto Evrope

Za Skupno evropsko tržišče se je leto 1963 začelo neugodno zaradi De Gaullova veta proti vstopu Velike Britanije, toda zaključilo se je močno pozitivno z odobritvijo 80% osnovnih načel za skupno kmetijsko politiko. Za skupnim industrijskim tržiščem prihaja do skupnega kmetijskega tržišča ter je SET vedno bolj trdna gospodarska osnova za kasnejše politično zedinjenje Evrope. Tako leto 1963 označujejo za »leto Evrope«.

Sklepi, katere so pred kratkim sprejeli ministri SET-a, so dvojnega značaja. Prva skupina ukrepov se tiče notranjega položaja v tržišču, druga skupina pa odnosov z drugimi državami, zlasti z Ameriko. Tako so ministri odobrili pravilnike za cene govedine, mlečnih izdelkov in riža. Uvedli so

podporni sklad, iz katerega bodo na primer italijanski pridelovalci olja prejeli pomoč 60 milijard lir. Podpore bodo krili z davkom na margarino, ki je konkurenčno živilo olju.

Italijanski kmetovavci bodo lahko znatne presežke v pridelavi riža prodajali po konkurenčnih cenah na evropskem tržišču. Sveže in zmrznjeno meso bo v bodoče lažje uvažati v zadostnih količinah iz držav, ki niso članice SET-a. Vendar bo ta pravilnik do 1. aprila sestavljen v duhu zaščite proizvodnje šestih dežel — članic.

Važno je dejstvo, da bodo padle cene semenskega in oljčnega olja ter margarine. Potrošnja tega blaga bi morala zaradi tega narasti, a potrošnja masla kot konkurenčnega živila nekoliko pasti.

Leto nesreč

Minulo leto 1963 ocenjuje večina ljudi kot zgodovinsko, zlasti kar se tiče pomicitve med Zahodom in Vzhodom. Moskovski sporazum o delni prepovedi jedrskih poskusov, katerega je podpisalo več kot 100 držav, je brez dvoma uspeh leta. Enakovredno je bilo tudi delovanje rajnega papeža za duhovno omehčanje vzhodno-zahodne fronte. Ravnotako tudi Kennedyjeva borba proti vojni, lakoti in nevednosti. Prav to borbo so podkrepila tudi pogajanja v Bruslju za učinkovito in načrtno sodelovanje držav SET-a v kmetijski politiki. Splošno smemo torej reči, da je bilo leto 1963 še kar srečno in pozitivno za vse človeštvo.

Vendar so se pa pojavili tudi zaskrbljivi dogodki. Predvsem smrt obeh mirotvorcev: Janeza XXIII. in Kennedyja, različne revolucije na Bližnjem vzhodu in vedno bolj grozeči oblak iz Kitajske.

Poleg vseh teh temnih postavk pa ne smemo pozabiti, da se je pripetilo v prejšnjem letu dosti naravnih katastrof. Bežen pregled nam bo to potrdil.

Kronika je zapisala neverjetno dosti letalskih nesreč. 1. februarja sta treščili na glavni trg turške Ankare dve razbiti letali. Mrtvih je bilo 78 ljudi. Štirinajst dni potem je padlo v močvirje pri Miamiu potniško letalo. Vseh 43 potnikov je našlo smrt.

Cetrtega maja je zgubilo 50 ljudi življenje v Sao Paulu, ko je potniško letalo oplazilo neko hišo in se razletelo na kose. En dan nato se je ponesrečilo v Kamerunskih gorah v Afriki drugo letalo s 55 potniki.

Tretjega junija so na letališču Mc Chord v Alaski zaman pričakovali letalo s 100 vojaki. Zgubilo se je z njimi vred v Lednem morju. V istem mesecu je zgorelo pri Detmoldu belgijsko vojno letalo z 38 padalci.

Osemindvajsetega julija je priletelo v Bombay arabsko letalo »Comet«. Namesto na pristajališče je zdrknilo v morje s 60 osebami. Čudna zračna nesreča se je pripetila v Švici. Iz Züricha se je peljalo domov 80 potnikov, po večini kmetje in njih družine iz vasi Humilkon. Motor se je pokvaril, vsi so bili ubiti. Dvajset hiš v tisti vasi je zgubilo vse prebivalce. Smrtno se je končal tudi izlet 36 britanskih turistov iz Londona v Perpignan. Letalo je butnilo v Pirenejske gore.

Ena najhujših letalskih nesreč, ki je zahtevala 118 žrtev, se je zgodila 29. novembra pri Torontu v Kanadi; letalo je kar v zraku eksplodiralo.

Zadnji člen v tej žalostni verigi je padec Boeinga 707 v Marylandu; 81 ljudi je živih zgorelo.

Še hujše katastrofe so pa potres v Skopju 25. julija; nesreča v Vaiontu 10. oktobra in »črna sobota« na Japonskem, 9. novembra. V rudniku Mikawa je prišlo do eksplozije zemeljskega plina; iz porušenih rovov so potegnili 600 mrtvih. Prav v isti uri sta zdrvela drug na drugega dva napolnjena vlaka na progi Tokio-Yokohama. Ubitih je bilo 163 potnikov.

Kakor vsako leto, tako je torej tudi lansko prineslo dosti dobrega, pa tudi slabega.

Tržaškega

Vprašanje otroškega vrtca

Svetovavec Skupne slovenske liste dr. Simčič je na eni zadnjih sej mestnega sveta naslovil na pristojnega odbornika vprašanje, ki se tiče otroškega vrtca v Bazovici. Svetovavec najprej ugotavlja, da bo občina na osnovi sodnijske razsodbe v sporu med občinsko upravo in lastnikom poslopja, v katerem sta slovenski in italijanski otroški vrtec, morala poiskati nov sedež za omenjeni ustanovi. Ti bi morali namreč zapustiti dosedanje prostore že konec prejšnjega meseca.

»V Bazovici govorijo — pravi med drugim dr. Simčič — da namerava občinska uprava namestiti otroška vrtca v poslopje osnovne šole. Prepričan pa sem, da te govorice ne ustrezajo resnici. Znano je namreč, da je že dosedanje stanje v osnovni šoli košljivo, ker je skupno pet razredov — trije slovenski in dva italijanska — medtem ko so na razpolago le štiri učilnice. Tudi higienske naprave niso v najboljšem stanju in so popolnoma neprimerne za učence otroškega vrtca. Zato menim, da bi bilo treba čimprej poiskati nove prostore za vrtca, dokler se ne sezida primerno poslopje. Ena izmed rešitev bi bila, da bi občina kupila stavbo, v katerem sta doslej bila vrtca, ker se to poslopje nahaja sredi vasi, torej na zelo primernem kraju. Ker so prizadeti starši zaskrbljeni, vprašam pristojnega odbornika, kaj je uprava ukrenila oziroma kaj namerava ukreniti, da se vprašanje čimprej uredi.«

Bazovica:

NOV PAR

Dne 28. decembra sta si obljubila večno zvestobo naš domačin Edvard Racman in gdč. Pina Knez iz Samatorce pri Zgoniku. Ženinu in nevesti, ki izhajata iz znanih in zavednih slovenskih družin, iskreno čestitajo vsi njuni prijatelji ter znanci ter jima želijo mnogo sreče in zadovoljstva na novi življenjski poti.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Avditoriju v Trstu

V soboto, 4. januarja, ob 20.30

W. Shakespeare - J. Javoršek

»IZ TAKE SMO SNOVI KOT SANJE«

V nedeljo, 5. januarja, ob 16.30

Josip Ribčič

»V KRALJESTVU PALČKOV«

mladinska igra

V petek, 10. januarja, ob 18. uri v dvorani na

»Stadonu I. maj«

»V KRALJESTVU PALČKOV«

Rezerviranje vstopnic v ulici S. Vito 17, tel. 38-236 ob delavnikih od 9. do 14. ure. Prodaja vstopnic 1 uro pred pričetkom predstav pri glagajni dvorane

ZOBOZDRAVNIKA

Dr. VRTOVEC DINO

Dr. VRTOVEC JOŽE

specialista za ustne in zobne bolezni,
asistenta na zobozdravniški univerzitetni
kliniki v Padovi, želita srečno novo leto

TRST

ul. Mercadante 1
Tel. 68-349

VIDEM

ul. Aquileta 94
Tel. 62-798

Boršt:

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

V borštanski cerkvi je bil v nedeljo popoldne koncert božičnih pesmi, ki so ga priredili združeni cerkveni pevski zbori iz Boršta, Mačkovelj, Ricmanj, Katinare in Bazovice. Pod taktirko dr. Zorka Hareja in ob orglarski spremljavi domačega organista Draga Petarosa so združeni zbori ubrano zapeli šest znanih božičnih pesmi. Pred vsako pesmijo je o pomenu in vsebini njenega besedila kratko spregovoril ricmanjski župnik dr. Angel Kosmač.

Ljudje, ki so se v prav lepem številu udeležili koncerta, združenega z blagoslovom, so izrazili željo, da bi se takšni skupni pevski nastopi prirejali ob vsakem pomembnejšem prazniku, s čimer bi se okrepila zavest skupnosti in bi se hkrati ohranilo ter poglobilo versko življenje. Pevce in prireditelje so po koncertu lepo pogostile šolske sestre, gostje pa so se jim oddolžili s prepevanjem narodnih pesmi.

Sempolaj:

SMRT SLOVENSKE MATERE

V ponedeljek, 23. decembra, smo spremlili k večnemu počitku na šempolajskem pokokališču 73-letno domačinko Lojzko Škrk iz daleč naokrog znane Škrkove družine iz Bajte pri Trnovci. Pokojnica je več mesecev bolela za hudo boleznijo in je izdihnila svojo dušo v tržaški bolnišnici, kamor je žal zaman prišla iskat zdravja. Z njeno smrtjo smo zgubili dobro slovensko mater in pridno ter požrtvovalno gospodinjico, ki je skupaj z možem takorekoč do konca svoje zemske poti vodila veliko kmetijo ter dolgo let tudi gostilno.

Njene zadnje poti se je kljub hudemu mrazu udeležila velika množica tako domačinov kot družinskih prijateljev in znancev iz Trsta. Naj dobri materi sveti večna luč. Soprogu gosp. Jožetu, sinu dr. Jožetu in vsem ostalim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje, kateremu se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

ZA REFORMO ACEGATA

Na seji tržaškega občinskega sveta tik pred prazniki, so obravnavali občinski svetovavci ponovno trnovo in dozdevno zelo zapleteno vprašanje primanjkljajev ACEGAT-a in višanja njegovih cen za služnosti v mestnem prometu in za vodo. V polemiko o tej zadevi, ki se nanaša na najširše in zlasti tudi na manj premožne sloje prebivalstva, je posegel tudi svetovavec dr. Teofil Simčič, zastopnik Skupne slovenske liste.

Poudaril je, da je 25. februarja lani sicer glasoval za zvišanje avtobusnih, filobusnih, tramvajskih in vodnih pristojbin, a le zato, ker sta bila sprejeta dva popravka. Hkrati je predlagal ustanovitev posebne komisije, ki naj bi pripravila načrt za temeljito reformo ACEGAT-a, da bi se znebila odvečnih stroškov in se razvijala na bolj zdravi gospodarski osnovi. Tudi župan je ta predlog sprejel, toda od takrat je minilo deset mesecev, ne da bi bil prišel predlog ponovno v diskusijo in ne da bi bili ustanovili komisijo.

Svet Skupne slovenske liste izreka svojemu članu dr. Jožetu Škrku ob smrti njegove matere svoje najgloblje sožalje.

Izrazom sožalja se pridružujejo prijatelji in znanci iz Krožka slovenskih izobražencev.

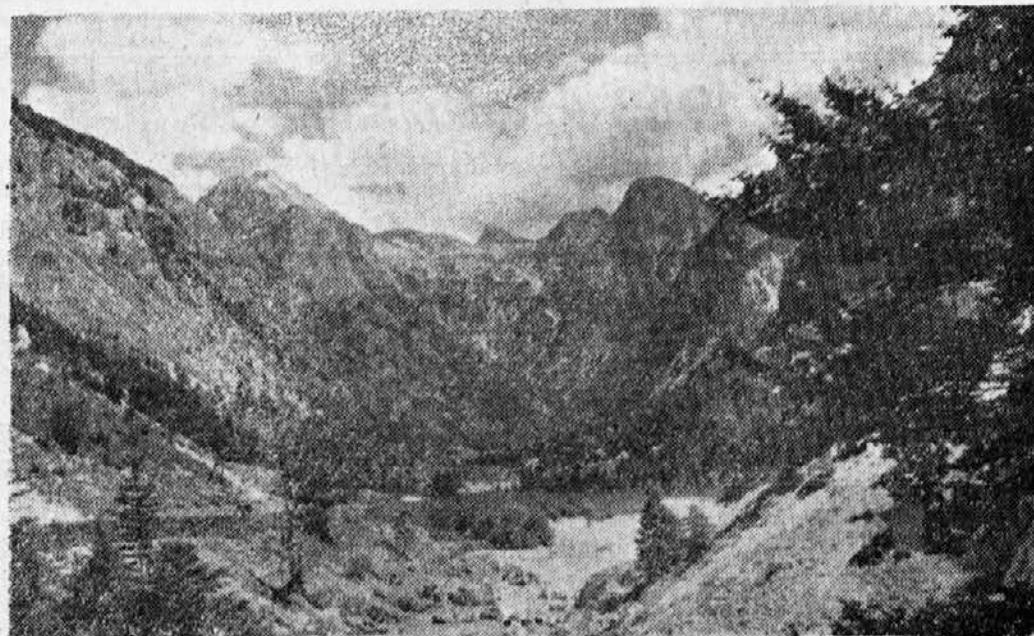
Srečno in uspešno novo leto vsem svojim obiskovavcem in prijateljem želi
**SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU**

OBVESTILO KMETOVAVCEM!

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da je bil razpisan s sredstvi, ki jih predvideva 17. člen zakona z dne 2. junija 1961, števil. 454 (Zeleni načrt), tretji pokrajinski natečaj za izboljšanje hlevov.

Natečaja, ki razpolaga z vsoto 2.000.000 lir, se lahko udeležijo vsi kmetovavci, ki nameravajo izboljšati svoje hleve (povečanje oken, ležišča, popravilo stropa, jaslji, itd.).

Dodeljene nagrade ne bodo v nobenem primeru presegle 50% celokupnih stroškov izvršenih del. Prošnje je treba predložiti živinorejskemu oddelku Kmetijskega nadzorništva v Trstu — Ulica Ghega 6/I, do 31. januarja 1964.

Pogled na Trento

Iz Goriške

Dvoje svežih grobov

Redek slučaj je, da se na isti dan in ob isti uri vije procesija pogrebcev za krstama dveh mož, ki sta bila osebnosti med primorskimi Slovenci. Tak slučaj se je zgodil zadnji dan leta, prejšnji torek; slučaj je nanese, da tudi na isto pokopališče na Sveto goro.

Pokopavali so obenem apostolskega administratorja slovenskega dela goriške nadškofije dr. Mihaela Toroša in batujškega župnika msgr. Lojzeta Filipiča.

† Msgr. Mihael Toroš

Malokdaj se je zbralo toliko ljudstva, duhovščine in cerkvenih dostojanstvenikov v solkanski cerkvi in okrog nje, kot v torek dopoldne. Pogreba so se udeležili mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik, ljubljanski škof dr. Pogačnik, apostolski administrator Albin Kjuder, zastopnik goriškega nadškofa msgr. Klinec, odposlanci stolnega kapitlja iz Gorice in okrog 140 duhovnikov. Prihiteli so tudi številni prijatelji in znanci obeh rajnih iz Trsta in Gorice.

Po zadušnici na Kostanjevici so pripeljali trup'o msgr. Toroša v Solkan in ga izpostavili v cerkvi na mrtvaški oder. Mariborski škof je imel pontifikalno zadušnico. Na koru je ubrano prepeval duhovniški zbor pod vodstvom dr. Požarja. Zapele so tudi medanski pevci in pevke v spomin svojemu rojaku.

Medtem se je brala maša za pokojnim msgr. Filipičem v Batujah, nakar so peljali njegove smrtne ostanke v dolgem sprevodu avtov mimo Solkana v svetogorsko baziliko, kjer je počakal svojega sobrata.

Po maši je orisal v solkanski cerkvi kapitularni vikar Andrej Simčič življenje in delo msgr. Toroša. Najprej je v kratkih besedah povedal, kako je prišlo do delitve goriške nadškofije in l. 1948 do imenovanja msgr. Toroša za apostolskega administratorja s pravicami rezidencialnega škofa.

Msgr. Mihael Toroš se je rodil 12. avgusta leta 1884 v Medani, ki je dala že dosti duhovnikov. Mihaela so poslali v goriške šole, kjer se je vedno odlično izkazal. Dne 18. julija 1909 ga je nadškof Sedej posvetil za mašnika. Prvo mašo je pel na Brezjah. Potem je nastopil službo kot kaplan v Dornbergu, Rihenbergu, nakar je šel študirat na Dunaj civilno pravo. Iz cerkvenega prava je doktoriral v Rimu tako odlično, da mu je sam papež poklonil zlato kolajno. Po prvi svetovni vojni se je msgr. Toroš vrnil v Gorico kot profesor cerkvenega prava v centralnem semenišču.

Bil je velik prijatelj z nadškofom Sedejem, kateri mu je poveril različne službe pri cerkvenih sodiščih v Gorici in v Benetkah. Leta 1935 je bil imenovan za papeškega prelata. Po drugi svetovni vojni je bil nastavljen na odgovorno mesto apostolskega administratorja v Poreču, eno leto kasneje pa v Novi Gorici.

Na tem mestu je razvil živahno delavnost. Začeti je moral popolnoma znova.

Veliki sledovi njegovega tihega, a vztrajnega dela so semenišče v Vipavi, ki ima okrog 70 gojencev; številne obnovljene cerkve (Renče, Ponikve, Grgar, Gorjansko). Uvedel je v svojem dušnopastirskem okrožju svete misijone. Njegova zasluga je tudi verski list »Družina«, ki se je razširil že v tujino.

Delegat Simčič je nato orisal pokojnikov značaj. Malce trd v besedi, a z očetovsko dobrotnljivim srcem, ki je razumelo tudi gmotne potrebe svojih duhovnikov. Pri vsem tem delu je pa zadnja leta s telesnim trpljenjem šel skozi poslednjo preizkušnjo.

Do'g pogrebni sprevod z dvajsetimi veneci, krsto so nosili pokojnikovi sobratje, je šel do apnenice. Od tod z avti do svetišča. Številni promet je prometna milica upravljala s pomočjo radijske povezave. V cerkvi so se od pokojnega dostojanstvenika poslovili še ljubljanski škof dr. Pogačnik, urednik »Družine« Premrl, semeniški rektor prof. Podobnik, v imenu Medancev župnik Šuligoj in kot zastopnik dijaštva sedmošolec Bizjak.

Medtem so prinesli v cerkev zastopniki oblasti z Milom Vižintinom na čelu velik venec in ga položili h krsti. Vlada Slovenije je poslala sožalne brzojavke in pol milijona denarnega nakazila na naslov administrature.

Po opravljenih obredih in zadnji pesmi s kora so spustili krsto v grobnico za oltarjem poleg nadškofa Sedeja.

† Msgr. Alojz Filipič

Se so se tiskale v Gorici osmrtnice za pokojnim msgr. Torošem, ko je prišla druga žalna novica: v šempetrski bolnišnici je umrl v nedeljo popoldne batujski župnik msgr. Alojz Filipič. Smrtno obvestilo so sobratje in prijatelji kar združili s prvim. Ob istem času so tudi oba pokopavali.

Ko so položili Toroševo krsto v grob, so vsi pogrebci in škofje peli vilije msgr. Filipiču. Iz svetogorske bazilike, za katero se je on tako trudil še kot grgarski dekan, se je razvil sprevod na pokopališče.

Pri odprtem grobu se je poslovil od rajnega gospoda v prisrčno prijateljskih besedah delegat Simčič. V mislih je spremljal dragega sobrata z njegove rojstne Ravnice, kjer se je rodil pred 77 leti, preko goriških šol v njegove prve duhovske službe v Bovcu, Srpenici, nato v Grgarju in v rodni Ravnici ter nazadnje v sončnih Batujah.

Povsod si je pridobil srca faranov s svojo ljudomilo in vedno mladostno nasmejano naravo. Te misli je še podkrepil v pesniških besedah pokojnikov zvesti prijatelj Ludvik Zorut. S pokopališkega obzidja je donel njegov glas, ko je bral udarno pesem v čast predsedniku mladeniškega kluba »Juventus fervida« — Lojzetu Filipiču. Še milo slovo kanalskega dekana Semiča in zvoki zadnje pesmi so se pomešali v bronasti pozdrav zvonov, ki so po vsej deželi oznanjali — dveh mož ni več! Njuna dela in spomin pa bodo vedno ostali živi.

Za slovenske šole

Na zadnji občinski seji v Gorici so svetovavci sprejeli vrsto sklepov, ki so še ostali od poprej na dnevnem redu.

Nekateri so se tikali tudi poslopij slovenskih šol v Gorici. Občinski svet je odobril najemnino za prihodnje leto za šolski dom, Mali in Novi dom v znesku nekaj nad 12 milijonov lir. Sprožilo se je tudi vprašanje skupne stavbe za vse slovenske šole v mestu, otroški vrtec, osnovne šole in srednje. Zgradba bo stala, brez opreme, 325 milijonov, kar pa bo gotovo premalo spričo vedno dražjega stavbnega materiala.

Bolj važno za slovenske družine v mestu je pa še vedno vprašanje, kje naj se zgradi novo poslopje. Že lani se je govorilo, da se je občina odločila za kraj v Stražicah. Slovenska javnost se je uprla temu načrtu, ker biva v tistem okraju le malo slovenskih družin, za druge so pa Stražice preoddaljene.

Kakor vse kaže, pa še niso nekateri odgovorni činitelji opustili misli, da bi potisnili slovenske šole nekam od rok. Župan Poterz je odgovoril na pritožbe dveh svetovavcev, da je bila občina primorana na vesti v načrtu točno lokacijo, da se ne izgubi možnost odobritve proračuna. Pripomnil pa je, da se bodo še pomenili in našli ustrenejši prostor za stavbo slovenskih šol. Potrdil je tudi, da se bosta ohranila

v mestu dva slovenska otroška vrtca in dve slovenski osnovni šoli.

Slovenske družine v mestu pričakujejo, da se bodo županove obljube tudi uresničile, ker je edino tako možno ustreči potrebam slovenskih šol.

—0—

RUPA

Za letošnji božični večer smo doživeli v naši fari resnično svetonočno razpoloženje. Sneg je na rahlo naletaval in pobelil vse ceste in steze; burja je tulila svojo pesem.

Rupenci smo morali iti letos k polnočnici v cerkvico na prijaznem pečanskem gričku. Naša cerkev namreč še ni dokončana, upamo pa, da bomo prihodnji božič že obhajali v njej.

Pri polnočni maši na Peči smo z veseljem videli kar precejšnje število ljudi, čeprav ni bilo vreme najbolj ugodno. Naši vaščani se še drže dobrih, verskih navad, kar z zadoščenjem poudarjamo. Lepo bi bilo, če bi se jih, zlasti naša mladina, tudi ob nedeljah.

SOLSKO OBVESTILO

Od Solskega skrbništva v Gorici smo prejeli okrožnico glede profsorskih usposobljenostnih izpitov. Besedilo ministrske okrožnice je natisnjeno v Uradnem listu št. 324 z dne 14. decembra 1963. Uradni list je prizadetim na razpolago na oglasni deski na Solskem skrbništvu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Umril je Josip Gostič

Dne 26. decembra je umrl slovenski operni pevec Josip Gostič. Vest o njegovi smrti je presegla vse ljubitelje slovenskega opernega gledališča v Ljubljani, ki niso slutili, da je Gostič tak holan, saj še ni dolgo, ko so ga slišali peti v glavnih vlogah raznih oper. Bil je nedvomno najbolj priljubljen in najboljši slovenski operni pevec starejše generacije. Izoblikoval je veliko število opernih vlog, najbolj pa se je gotovo priljubil poslušavcem z nastopi v operi »Eros z onega sveta«, ki je bila kot ustvarjena zanj in v kateri je tudi z največjim veseljem nastopal. Poznalo ga je tudi tržaško občinstvo, ker je bil z ansamblom ljubljanske Opere, ki je prišel pred leti gostovat v Trst. Prav tako je bil znan v raznih drugih evropskih opernih središčih, bodisi po svojih individualnih gostovanjih ali po nastopih ljubljanske Opere. Dolga leta je bil stalno nastavljen v zagrebški Operi, vendar je redno prihajal gostovat v ljubljansko operno gledališče in se je čutil vedno doma v Ljubljani.

V Ljubljani je bilo njegovo truplo izpostavljeno na parah v ljubljanski Operi, da se je operna javnost lahko poslednjič poslovila od njega. Pokopali so ga prav slovesno v njegovem domačem kraju

Homcu pri Kamniku. Pogreb je vodil ljubljanski skor rogacnik, ki je hotel tako izkazati pokojnemu pevcu čast in zahvalo za to, da je ostal vedno zvesti Cerkev in pel v frančiškanski cerkvi v Ljubljani.

—0—

SMRT JAPONSKEGA REŽISERJA

V Tokiu je umrl v starosti 60 let japonski režiser Yasujiro Ozu, ki je slovel kot prvak japonske filmske režije. Ozu je posnel svoj prvi film, ko je imel 24 let. Leta 1928 je zagledal luč sveta njegov film »Buča«, ki je že pokazal nadarjenost režiserja. Ko je prišel leta 1932 njegov portret malega človeka s filmom »Iz življenja pisarniškega uradnika«, se je izkazalo, da njegovi prvi uspehi niso bili slučajni. Med dnajvažnejše ga okoli 50 Ozujevih filmov, ki so jih letos pokazali tudi na raznih evropskih festivalih, spadajo filmi »Rodil sem se, toda...«, »Zgodba iz Tokia«, »Slovo v mraku« in »Pozna jesen«.

Za Ozuja pravijo, da je najbolj japonski med režiserji japonske, in po vsej pravici: v skoraj vsakem od njegovih filmov srečamo temo družine in konflikta generacij.

Ozu je s kamero naravnost slikal, njegove slike so podobne slikam nizozemskih mojstrov. Ozujevo nacelo je bilo: en film na leto. Imel je svoje stalne igravce, ki so se vedno vračali. »Zvezdniki me ne zanimajo« — je dejal.

Z Ozujevo smrtjo je po pisanju japonskega tiska utihnil od glasov Japonske.

Zanimiva odkritja

Skupina arheologov je odkrila v libanonskem pristanišču Saidi, nekdanji feničanski prestolnici Sidonu, prvokrat v zgodovini nedotaknjene feničanske grobove. Do tega važnega odkritja je prišlo popolnoma slučajno. Delavci, ki so kopali temelje za novo šolo, so našli na predore in velike kamnite plošče. O tem so obvestili upravo za spomenike iz antične dobe, ki je takoj odredila strokovno izkopavanje. Izkazalo se je, da vodijo predori do večje kupole, pod katero so pokopavali dostojanstvenike nekdanjega feničanskega kraljestva. V prostoru pod kupolo, ki je razdeljen na več oddelkov, so odkrili najprej grob, v katerem so našli okostnjak ženske z zlato krono, nedvomno skelet feničanske kraljice iz 4. stoletja pred Kristusom. Pokopali so jo z njenim kraljevskim nakitom, s krono okrašeno z dragulji, z uhani, prstani na vseh desetih prstih in zapestnicami. Zraven nje so našli dobro ohranjeno bronasto ogledalo in 25 cm visok kip iz gline, ki verjetno predstavlja lik kraljice same. Arheologi so ugotovili več znakov za domnevo, da so našli nekropolo, v kateri so pokopavali feničanske kralje. Raziskovanja so kmalu potrdila to domnevo. V neposredni bližini kraljice so odkrili še tri grobove. Eden od njih je pokrit s kamnito ploščo, v kateri je vgrajen lik, ki verjetno predstavlja kralja. Dosedanje najdbe so vse v istem oddelku. Skupina nadaljuje zdaj z izkopavanji v sosednih oddelkih.

Novo sporno Solčenicinovo delo

V sovjetskih literarnih listih in revijah se je vnela živahna polemika o novem delu pisatelja Aleksandra Solčenicina, ki je postal lani zelo znan s knjigo »En dan Ivana Denisoviča«. Zdaj teče debata o njegovi noveli oziroma povesti »Za dobro stvari«, ki je tudi izšla v reviji »Novi mir«, kot že njegova prejšnja dela. Kot znano, velja ta revija za glasilo bolj svobodoljubnih literarnih krogov. V povesti »Za dobro stvari« opisuje Solčenicin prizadevanje skupinice študentov, da bi si zgradili v svojem skopem prostem času lasten center za tehnične študije. Ta njihov center pa jim potem odvzamejo in ga pridružio nekemu znanstvenemu inštitutu.

List »Literaturnaja gazeta«, ki je glasilo Zveze sovjetskih pisateljev, je v svoji oceni Solčenicinove povesti sicer pohvalil njegov talent, vendar pa je tudi zapisal, da Solčenicin ne piše z marksističnega stališča. Ko hoče prikazati krivico, ki je bila storjena študentom, se baje poslužuje abstrakcij brez konkretne družbene vsebine.

Revija »Novi mir« pa je objavila tri dolga pisma bralcev, ki zagovarjajo Solčenicinovo povest. Eno teh pisem, katero je napisal neki univerzitetni profesor, pravi, da kritik v »Literaturnaji gazeti« brani ravnanje nekega partijskega funkcionarja stalinevskega tipa, ki je prikazan v povesti. Nato je tudi »Literaturnaja gazeta« objavila dva dopisa svojih bralcev, od katerih eden zagovarja, drugi pa kritizira Solčenicinovo povest. Potem očita reviji »Novi mir«, da ni ravnala prav, ko je objavila samo tri pisma in vsa tri ugodna za Solčenicinovo povest, ni pa objavila pisma, ki izražajo neugodno mnenje o povesti.

Uredništvo revije »Novi mir« je odgovorilo (in ta odgovor je 26. decembra ponatisnila tudi »Literaturnaja gazeta«), da je prejelo vsega skupaj 58 pisem, ki so komentirala povest »Za dobro stvari«. Od teh jih je 55 povest hvalilo, dve sta vsebovali kritike na račun njene stilistične narave in samo eno je napadalo Solčenicina, a z »nedostojnimi in žaljivimi izrazi«. K temu pripominja uredništvo revije »Novi mir«, da se je ravnalo po poštenem kriteriju, ko je objavilo tri ugodne ocene, ker je treba dopise »objektivno analizirati«, kot je zahtevala sama »Literaturnaja gazeta«.

Solčenicina je predlagala za Leninovo nagrado revija »Novi mir«.

Nov slovenski mladinski film

V Ljubljani predvajajo nov slovenski mladinski film, ki ima naslov »Srečno, Kekce«. Film je — kot naslov pove — nadaljevanje zgodbe o priljubljenem Kekcu in za ogrado služi znana mladinska povest pokojnega pisatelja Vandota. Toda scenarist Ribič se je držal Vandotove povesti le zelo ohlapno in je napravil filmsko zgodbo mnogo bolj fantastično, kar ji ni v prid. Vanjo je natrpal tudi preveč dobrih nauk oziroma vzgojnih nasvetov, kot pravijo kritiki. Ti so zadovoljni z mladimi igravci, zlasti s Florjančev in Melotom, ki sta igrala Mojco in Rožleta, pa tudi z odraslimi igravci. Hvalijo tudi snemavce Ivana Marinčka in njegove pomočnike. Manj pa so zadovoljni s tehničnimi stranmi filma, z barvo in sinkronizacijo. To je prvi slovenski barvni film. Zrežiral ga je Jože Galč. Posnet je bil v slovenskih Alpah, delno na višini preko 2.000 metrov.

Slovenska akademija za glasbo

V Ljubljani se zavzemajo za gradnjo nove stavbe za Slovensko akademijo za glasbo. Akademija za glasbo v Ljubljani je namreč v hudi stiski za prostore, kar zelo ovira njeno delo. Novo stavbo za Glasbeno akademijo so hoteli zgraditi že pred vojno, pa je vojna uresničenje tega načrta preprečila. Takrat so hoteli zgraditi novo stavbo za Glasbeno akademijo ob Emonski cesti. Po vojni se ni nihče več spomnil na tisti načrt in Akademija je delovala dalje v istih pogojih kot pred vojno. Stalni porast števila slušateljev pa je vedno bolj oviralo delo Akademije. V zadnjih letih, ko je študiral na Glasbeni akademiji že čez 200 študentov, so postale razmere nevzdržne. Zdaj poročajo, da je nekaj izgledov, da bodo lahko začeli v kratkem graditi novo stavbo. Na enega študenta odpade namreč zdaj manj kot en kvadratni meter površine. Vodstvo Glasbene akademije upa, da bo sklad za šolstvo slovenske republike v novem letu odobril načrt za gradnjo nove stavbe, ki naj bi stala med Gradiščem, Gregorčičevo in Vegovo ulico. Stavba naj bi vsebovala tudi dvorano s približno 600 sedeži, ki naj bi imela tudi orgle, katere potrebuje Glasbena akademija tako za vadbo kot tudi za koncertne nastope. Ta dvorana naj bi razbremenila dvorano Slovenske Filharmonije.

Vodstvo ljubljanske Glasbene akademije se sklicuje v svoji zahtevi po novi zgradbi tudi na to, da že vse tri ostale glasbene akademije v Jugoslaviji razpolagajo z novimi stavbami, tako da pride več kot deset kvadratnih metrov na enega študenta, kljub temu pa zahtevajo gradnjo novih stavb, češ da jim sedanje ne zadostujejo več.

BIBLIOGRAFSKA RAZSTAVA

V dvoranah vsedržavne biblioteke v Neaplju so odprli te dni bibliografsko razstavo za 4. stoletnico tridentinskega cerkvenega zbora. Odprta razstava so se udeležili kardinal Castaldo in predstavniki državnih ter mestnih oblasti. Razstavljenih je 300 rokopisnih dokumentov in tiskanih del, ki se nanašajo na tridentinski cerkveni zbor. Razstavljená dela dokazujejo, da so že od 16. stoletja naprej v mnogih državah katoliškega sveta občutili potrebo po sklicevanju cerkvenih zborov in po njihovih odločitvah. Razstavljena je tudi skupina rokopisov in knjig, ki se nanašajo na druge cerkvene zbore. Razstava ima tudi zgodovinski značaj.

BAJNI ZASLUŽKI

Kot poroča dnevnik »New York Post«, je plačala filmska družba Twentieth Century Fox igravki Elizabeth Taylor 2.400.000 dolarjev, to je približno eno milijardo in 329 milijonov lir za njeno vlogo v filmu »Kleopatrina«. Elizabeth Taylor pa upa, da bo prejela še 5 milijonov dolarjev, to je okrog 3 milijarde lir, od svojega deleža pri čistem dobičku filma.

Nenadna smrt Paula Hindemitha

Konec prejšnjega tedna je umrl v neki bolnišnici v Frankfurtu slavni nemško-ameriški skladatelj Paul Hindemith. Star je bil 68 let. Njegovo truplo so prepeljali v Vevey v Švici, kjer so ga pokopali kar najbolj preprosto brez pogrebne pompe, samo v navzočnosti družinskih članov in nekaj najžejjih prijateljev.

Paul Hindemith se je rodil v kraju Hanau ob reki Mein, leta 1895. Študiral je najprej v Darmstadtu in nato v Frankfurtu. Pozneje je igral prvo violino v opernem orkestru v Frankfurtu in ustanovil nato s tremi drugimi solisti godalni kvartet. Leta 1927 je postal predavatelj za kompozicijo na višji glasbeni šoli v Berlinu. Pred nacisti se je umaknil leta 1934 v Združene države, ki je do leta 1950 predaval kompozicijo na univerzi Yale. V tem času je tudi prevzel ameriško državljanstvo. Leta 1950 je postal profesor na univerzi v Zürichu,

a je pogosto predaval tudi v Združenih državah.

Bil je eden najbolj reprezentativnih skladateljev moderne nemške glasbe: Njegova atonalna glasba je bila navdahnjena od Šole Arnolda Schönberga, vendar se ne more reči da bi bil Hindemith ustvarjal pod Schönbergovim vplivom. Bil je namreč zelo močna in samosvoja glasbena osebnost. Njegove glasbene stvaritve so zelo številne. Napisal je tudi nekaj oper, med katerimi je najbolj znana »Mathis slakar«, ki je vzbudila pohujšanje zlasti v nacionalsocialističnih krogih.

V bolnišnici v Frankfurtu je bil dva tedna. Zbolel je med obiskom pri svojem založniku v Mainzu. Malo prej je v Berlinu dirigiral nekaj svojih del. Pred nekaj meseci je dobil eno izmed Balzanovih nagrad za svoje zasluge za razvoj sodobne glasbe. Zlagal je operno, simfonično, komorno, pianistično, zborno in baletno glasbo.

GOSPODARSTVO

Naše kleti ob začetku novega leta

V kletih naših vinogradnikov je ostalo konec leta 1963 še precej vina. Računati moramo, da se bo to ponavljalo tudi v bodoče, vse dokler ne bo ustanovljena tudi za naše kraje tako nujno potrebna vinarška zadruga. Način prodaje vina se namreč hitro spreminja. V prejšnjih časih so si gostilničarji zagotovili že v jeseni skoraj za vse leto potrebno količino vina in večinoma so ga tudi prepeljali v svoje kleti. Danes pa je zelo malo gostilničarjev, ki kupijo 300 do 500 hl vina takoj v jeseni še kot mošt ali pozneje kot mlado vino. Celo takih, ki kupijo več kot 100 hl v jeseni, jih je prav malo. Velika večina gostilničarjev ima doma v kleti komaj za par mesecev vina, a mnogo jih je, ki sploh ne držijo vina v zalogi, marveč kupijo pri grosistu z vinom le toliko pletenic vina, kolikor ga bodo porabili v enem tednu ali dveh. Tak vinotočilec sploh ne potrebuje kleti in tudi ne mnogo obratnega kapitala, jih je pa kljub temu zelo mnogo, ki so dolžni dobave vina tudi za več tednov in celo mesecev. Danes je že zelo mnogo večjih pridelovalcev vina, ki prodajajo svoj pridelek v steklenicah posameznikom in so si preskrbeli že lasten krog odjemalcev. Tako stanje pa ni idealno, čeprav je opravičljivo. Prevelika je namreč razlika med ceno, po kateri odda svoje vino vinogradnik, in ceno, katero plača potem potrošnik. Pravilno bi bilo in se bo moralo uveljaviti, da vinogradnik pridelava in potrže grozdje, vse ostalo, to je od umoštenja do prodaje vina pa izvrši zadruga. Žal smo še daleč od te dobe in danes imamo opraviti v kletih z vini l. 1963, ki niso vsa najboljša, in sicer:

Vina so na splošno šibka: Letina je letos obilna, a zaradi neugodnega vremena je grozdje nabralo malo sladkorja in naravna vina kažejo 8 do 12 Maliganda, redka tudi kaj več. Je pa v Furlaniji v prometu zelo mnogo vin, ki kažejo 14 do 16 in več Maliganda, a so bila popravljena deloma s sladkorjem, deloma z zgoščenim moštom ali pa tudi z obojim. To so močna vina, a nimajo zaokroženega okusa, niso okusna in kupci jih spoznajo. V Italiji je

Boj borovemu prelcu

Zaščita iglarjev pred borovim prelcom je obvezna in začeti jo moramo že sedaj, če hočemo preprečiti, da bi nam prelčeve gosenice spomladi ogolile iglarje, tipična gnezda prelčeve zalege se nahajajo bolj na vrhnjih vejah iglarjev, predvsem bora. Borimo se pa proti prelcu na ta način, da postavimo pod gnezdo kakšno nepropustno vrečko — najbolje iz politene —, v katero pade s škarjami odrezano gnezdo. Za visoko nastavljena gnezda rabimo posebno pripravljene škarje. Porezana gnezda uničimo z ognjem. Lov pa je najbolj uspešen v vlažnem vremenu, ko so vse gosenice doma. Borba mora biti dokončana do 15. februarja, na vsak način prej, kot se gosenice razlezejo po drevesih.

sicer prepovedano sladkanje vin z navadnim sladkorjem, a ob zadnji trgatvi so porabili zelo mnogo sladkorja.

Naravno šibka vina so nagnjena k cikanju, skisanju. Te bolezni ne znamo zdraviti, pač pa jo lahko preprečimo. Če hočemo cik preprečiti, moramo v kleti in okoli posode strogo paziti na snago, držati posodo z vinom polno, v vinu moramo raztopiti vsak mesec po eno kocko enososine tudi tanisola ali enotrie na hl, prazni prostor nad vinom v posodi pa mora biti zaščiten z ustreznim koleškom FlorStop-a.

Če pa smo vino obvarovali pred cikom, ga nismo obvarovali pred zorenjem in letošnja dozorela šibka vina bodo praznega okusa. Tega pa lahko popravimo z dodatkom citronove kisline, in sicer 40 do 60 gramov na hl: citronova kislina je bela sol, ki se v vinu z lahkoto raztopi in primešana vinu, mu zaokroži okus, katerega zelo poživijo, tako da se zdi mnogo močnejše, kot je v resnici. Hkrati pa citronova kislina vpliva ugodno na trpežnost vina, posebno belega, ki ima navadno precej manj žlahtnih kislin kot črno, ker je ostalo manj časa v dotiku s tropinami.

Kar se pa tiče količine citronove kisline, je 40 do 60 gramov na hl zelo nizko odmerjena količina in tako jo lahko dodamo vsakemu vinu. Mnogi vinski strokovnjaki dodajo mnogo višje količine, ki v posameznih slučajih dosežejo tudi 150 gr na hl. Citronova kislina pa naj bo napravljena iz limon-citron in ne umetno. Umetno, to je industrialno sestavljena citronova kislina je sicer istovetna, kar se tiče kemične sestave, z naravno-rastlinsko, a učinek ni isti.

Vino zaveznik za zdravje

Dobro pristno vino je edina alkoholna pijača, ki ne škoduje zdravju, večkrat pa je prava hrana in zdravilo za odrastle in doraščajoče. Poudarek je v tej trditvi na besedi »pristno«, ki torej je zrastle na trti. Če pa vino ni pristno, marveč je izdelek sleparske kletarske tehnike, potem je gotovo škodljivo; samo da je stopinja škodljivosti odvisna od kakovosti in količin primešanih snovi.

Če vino ni pristno, ga ne smemo nuditi bolnikom in okrevajočim, pa tudi sami ga ne smemo piti. Če pa je vino pristno, se ravnamo takole: Na tešče ne smemo piti vina, ker se takrat naš organizem najbolj hitro opijani, kar je vedno škodljivo. Najbolje učinkuje vino, če ga pijemo med jedjo ali pa največ 2 uri po jedi. Ne smemo pa piti velikih količin hkrati in tudi ne v velikih požirkih.

Važno je vprašanje količine vina, ki je dovoljena ali priporočljiva. V tem oziru velja načelo: Močan, zdrav človek, ki izpolnjuje svoje dolžnosti na prostem zraku, lahko popije ves dan en liter, a tudi do poldrugi liter vina, seveda ne naenkrat,

VSE LISTJE IZPOD PEŠKARJEV

je potrebno skrbno pograbiti in sežgati. Tega listja ne smemo vreči na gnoj ali uporabiti za steljo, ker bi na ta način samo pomagali širiti živalski mrčes in glivične škodljivce, ki povzročajo piškanje in gnilobo plodov. Skrbno je potrebno zbrati vse suhe zgrbančene plodove, kakor tudi vse nagnite, s katerimi se širita škrlub in monilija.

VSE KOŠČICARJE,

in ne samo breskve, moramo poškopiti takoj ob začetku zime z istim in enako gostim škropivom, kot smo že poškopili breskve: 1 kg mezene premešamo z 200 litri vode.

Najboljša sivorjava krava

Družba »Alfa Laval«, ki je znana po vsem svetu po svojih posnemalnikih in drugih mlekarskih strojih in pripravah, je organizirala posebno tekmovanje za ugotovitev najboljših krav sivorjave švicarske pasme v Italiji. Vsako leto prouči posebna komisija izvedencev vse za tekmovanje prijaviteljne krave glede tipičnih znakov pasme, rodovnika, zgodnosti, količine namolženega mleka, odstotka tolšče v mleku, oblike in velikosti vimena ter glede drugih značilnosti, ki morajo odlikovati najlepšo in najboljšo kravo določene pasme, v našem slučaju sivorjave alpske. Glavna nagrada je velik in dragocen pokal, ki ga daruje »Alfa Laval«. Živinorejec, ki bo trikrat zmagal v tekmovanju, bo dobil ta pokal v stalno last. Tekmovanje se je pričelo lanske leto, ko je dobil pokal živinorejec Rocco Natale iz Palagianello (Taranto).

Pokal »Alfa Laval« je moral letos prepotovati vso Italijo, ker se letošnji nagrajenec Pavel Baumgartner nahaja na Južnem Tirolskem, v Pusterski dolini, v Issengu blizu Brunecka. Nagrada mu je bila dodeljena za kravo »londe«, ki se je prvič otelila pri 36 mesecih starosti in je v 305 dneh prve molzne dobe dala 4498 kg mleka s 4.35% tolšče.

marveč v presledkih. Za odrastle, zaposlene v zaprtem prostoru, ni priporočljiva niti količina enega litra na dan: Seveda vedno v manjših obrokih in med uživanjem hrane. Za otroke do 4 let je vino nepriporočljivo tudi v najmanjših količinah. Starejši otroci lahko dobijo zmerno količino vina, ki pa mora biti z vodo razredčeno in piti ga smejo samo med jedjo.

V Franciji imajo posebno društvo zdravnikov prijateljev vina, ki imajo v svojih pravilih poseben člen: »Posluževati se vedno in samo vode za notranja in zunanja pranja«. Drugače pa se ti zdravniki z uspehom borijo proti alkoholizmu. Nekateri teh zdravnikov trdijo, da bi z vinom najlažje odpravili alkoholizem. Prof. Portmann z medicinske fakultete v Bordeauxu uči: »Opustite pitje visoko alkoholnih likerjev in vse sestavljene alkoholne pijače zamenjajte s pristnim vinom, ki je istočasno hrana in zdravilo.«

Splošno navodilo glede vina se glasi: Brez skrbi pijte zmerno količino dobrih pristnih vin, varujte se pa ponarejenih vin in likerjev!

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Po daljšem presledku nadaljujemo z objavljanjem dr. Engelberta Besednjaka »Spominov na Virgila Ščeka«, ki so pri naših bralcih vzbudili mnogo zanimanja, saj med drugim popisujejo dogodke med eno najhujših dob v zgodovini primorskih Slovencev.

Uredništvo

Šček ni imel samo namena, da tržaški in koprski škof obsodi fašistovska nasilja, temveč je imel višji cilj. Njemu je bilo na srcu, da se z dogodki v Istri bavi tudi sv. stolica.

In res je pismo, ki ga je poslal škof Bar-

92. Dr. E. BESEDNJAK

tolomasi Vatikanu, imelo, lahko rečemo, zgodovinske posledice. Iz Rima je prejel od papeža odgovor, ki je imel odmev v svetovni javnosti.

BENEDIKT XV. PROTI NASILSTVOM V ISTRI

Pismo je bilo objavljeno v našem škofjskem listu in se glasi dobesedno takole:

Častitemu bratu

Angelu Bartolomasiu

tržaškemu in koprskemu škofu

Benedikt XV.

Častitemu bratu pozdrav in apostolski blagoslov! Z veliko žalostjo smo od raznih strani doznali, da nekateri hujšakači mučijo in trpinčijo večino onih istrskih duhovnikov, ki imajo skrbeti za vero ter za hrvatske in slovenske vernike.

Znano nam je, da so postali ti duhovniki zaradi krutega preganjanja teh zlohotnežev žrtve krvavih surovosti in vsakovrstnega zasramovanja, čeprav jih morejo le enega zločina obdolževati, da so namreč iste narodnosti in istega jezika, kakor njihovi verniki, kateri so jim bili od zakonite cerkvene oblasti v skrb izročeni, da te vernike ljubi jo in jemljejo v zaščito. Še bolj nam pa tare srce, da se te grozote, kakor čujemo, izvršujejo nekažnovano. To povzdiguje nesramnost omenjenih zločinskih ljudi, podpira njihovo nasilnost ter vpliva še večji strah in še večjo potrtnost v duše neoboroženih žrtev. Trdno smo sicer uverjeni, da vsi nepokvarjeni ljudje ta dejanja hudo obsojajo; tudi ne dvomimo, da se bodo po pomirjenju političnih bojov vsi oni, ki so zla dejanja izvršili, svojih dejanj kesali in se jih sramovali. Vendar moramo v imenu naše papeške ob-

lasti odločno obžalovati, da se iz nezdravih političnih nagibov tako hudo in tako neizmerno kršita pravica in človečnost. S tem se dela očitna škoda tudi onim ciljem, v katerih imenu se izvršuje nasilje. Oh, da bi ne bil tako nenaraven položaj sv. stolice! Razmere, v katerih živimo, so pač take, da zabranjujejo, da bi prišel Naš glas do onih, ki bi morali braniti svobodo svete službe in ščititi nedotakljivost vseh naših sinov, ki so bili s silo oropani svojih pastirjev.

Vsekakor pa ne bomo opustili ničesar, da se napravi konec toliki sramoti. Čim bolj primanjkuje človeške pomoči, tem iskreneje bomo rotili podporo dobrotnega Gospoda, proseč ga onega miru, ki toliko časa hrepeni po njem svet. To smo Ti hoteli, častiti brat, pisati. Kajti nič ni bolj sladkega skupnemu očetu, kakor da deli bolečine svojih sinov in jim prinese kolikor mogoče obilne tolažbe.

Želim Tebi, častiti brat, vsem istrskim duhovnikom in istrskemu ljudstvu nebeških darov, zagotavljajoč vas Naše očetovske dobrotnosti in pošiljajoč vam iz dna srca apostolski blagoslov.

V Rimu pri sv. Petru 2. avgusta 1921 v sedmem letu Našega papeštva

Benedikt XV.«

(Dalje)

Ko se je Sever naslednji dopoldan v dvigalu peljal v četrto nadstropje, mu je srce burno utripalo od razburjenja in veselja. Pozvonil je pred vrati penziona.

»Prosim« je vprašal ženski glas med priprtimi vrati. Ni bila več sobarica kot prvič, marveč neka postarna dama, ki je odprla vrata.

H gospodični Ranieri bi rad,« je ponesno pozdravil. Dama je odkimala z glavo: »Gospodične ni tukaj, dragi gospod.«

»Kako?« se je preplašil Sever ves razočaran, »pa saj sem bil z njo domenjen. V načrtu sva imela, da pojdeva skupaj na kosilo. Ona vendar...«

»Žal mi je,« ga je prekinila gospa in ga ostro pogledala. »Po gospodično je že nekdo prišel — in sicer že sinoči.«

»Prišel ponjo,« je jecljal preplašeni Sever.

»Pravzaprav dva sta prišla, s policije. Ne vem, česa jo pravzaprav dolžijo. Odpeljali so jo s seboj.«

Policija? Sever se je zgrabil za glavo. Kaj ji še hoče policijska oblast? Ali... ga je včeraj Elvina nalagala?

»Na svidenje,« je pozdravil ves zmeden. Pozabil je še na dvigalo in se je vlekel po stopnicah navzdol. Peš je šel tudi do policijskega poslopja.

V že znani sobi je že tretjič stal pred policijskim svetnikom.

»Oho, gospod Sever,« je uradnik vzkliknil nekam zadovoljno.

»Kaj je z dekletom,« se je vsulo iz Severjevih ust namesto pozdrava. »Ali je bila res včeraj aretirana? Iz kakšnega vzroka? Kako ste mogli...«

»Trenutek, trenutek, dragi prijatelj,« ga je ustavil uradnik z dobrohotnim nasmeškom. »Postavimo vprašanja lepo po vrsti. Forej, prvič: Gospodična Ranieri ni aretirana, ampak je samo poklicana na zaslišanje. To je pa že lepa razlika.«

Reportaža o ELVINI

R. B.

15

»Vse to že vem, toda...«

»Čemu je policija sploh prišla ponjo? Zato, ker je treba razjasniti, od kod se je kar nenadoma pojavila druga Elvina Ranieri. Ugotoviti je tudi treba, ali se moramo zanimati za to ali za ono mrtvo.«

»Toda...«

»Tretje vprašanje...« je neizprosno nadaljeval policijski uradnik, »kako, da sem si jaz drznil? Zato, ker ste mi vi sami, gospod Sever, govorili o tej drugi Elvini. Ker ste vi sami prosili, da bi se položaj razčistil!«

Kakšen tepec sem bil, je premišljeval Sever. Čemu sem vse natvezel policiji na nos?

»Vas zanima, kako daleč smo z našo preiskavo?« je vprašal uradnik.

Sever se je kar preplašil iz svojih misli: »Seveda me zanima.«

Policijski svetnik je pogledal na rob mize, kjer je tikakala starinska ura. »Pol-dvanajstih je,« je rekel. »Elvina se nahaja onkraj dvorišča v policijskih zaporih. Če stopite tja k vratom, jo boste srečali. Še nekaj minut — in bo prišla ven.«

»Nimate torej nič proti njej,« je vzdihnil mladi mož.

»Ničesar!«

»In gospod Kalc?« je Sever nehote vprašal.

»Aha, Kalc,« nasmešek je zginil z uradnikovega obraza. »Že precej časa ga imamo na našem seznamu. Dolgo ne bomo več čakali. Toliko časa obletava muha med, dokler se ne sprime.« Časnikarju je ponudil desnico: »Zdaj pa kar pojdite, da ne boste prepozni.«

Sever je kar preskakoval stopnice. Tekel je čez dvorišče k železnim vratom preiskovalnih zaporov. Tam se je ustavil in je nemirno korakal sem in tja. Zmislil se je, da bi moral biti ob tej uri pravzaprav v uredništvu in da bi bil pravzaprav že čas, da se spet loti rednega dela. Premišljal je, ali naj telefonira glavnemu uredniku. Misli so se mu obrnile v drugo smer. Koliko časa se bo še tako sam samcat potepal po svetu? Ali ni tudi že zanj čas, da si uredi družinsko življenje, po čemer je že tako dolgo hrepenel?

Tako je bil zatopljen v svoje misli, da ni niti slišal, kdaj so se za njim odprla vrata in ga je neki glas poklical:

»Gospod Sever!«

Naglo se je ozrl, tedaj pa je že Elvina stopila k njemu.

»Moj Bog, Elvina!« Krepko je stisnil njeno roko.

»Kako mi je žal, da ste morali še to pretrpeti in še po moji krivdi.«

»Nič za to,« se je veselo smehljala. »Zdaj je tudi to že minilo, hvala Bogu!«

»Pojdiva od tod,« jo je prosil. »Jetniška vrata niso pripraven prostor, da bi se pred njimi razgovarjala.«

»Gospod Sever, jaz sem odgovorila že a vsa vaša vprašanja. Vi ste mi pa še dolžni odgovor na eno moje vprašanje.«

»In to bi bilo?«

»Ste že pozabili?« je vztrajala. »Vi ste časnikar in ste mi obljubili, da ne boste te zadeve o meni in o moji sestri spravili v javnost. Jaz pa sem se do danes vedno spraševala: čemu ste se za te moje žalostne dogodke tako zanimali?«

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Valerij Brumel spet najboljši športnik leta

Kot že leta 1961 in 1962 tako je tudi v letu 1963 ruski skakavec v višino Valerij Brumel osvojil častno lovoriko najboljšega športnika na svetu.

Najuglednejši listi z vsega sveta so tudi tokrat ob koncu leta sestavili lestvico najbolj uspešnih športnikov. Z veliko prednostjo je zmagal Rus Brumel (lahka atletika) pred Kitajcem (s Formoze, čeprav tekmuje v ZDA) Yangom, znanim deseterborcem. Na tretje mesto se je uvrstil Američan Pennel, skakavec s palico. Lahkoatleti so torej osvojili prva tri mesta. Na četrtem mestu najdemo ameriškega plavavca Schollanderja, na petem Šveda Nilssona, na šestem pa Francoza Anquetila in Američana Listona. Sesto mesto za kolesarja Anquetila je lepo priznanje za Francijo. Tudi Sovjetska zveza je zastopana, in sicer z dvigavcem uteži Vlasovom.

Na deveto mesto se je uvrstil svetovni prvak v avtomobilizmu Anglež Clark. Lahko atletiko uspešno zastopajo še Angležinja Dorothy Hyman, Američan Carr in Hayes (ZDA), ki so se uvrstili na 10., 11. in 12. mesto.

Iz pregleda je razvidno, da so lahkoatleti v letu 1963 dosegli velik uspeh.

Če si ogledamo razvrstitev, bomo ugotovili, da je največ uspehov dosegla reprezentanca ZDA, ki ima kar pet tekmovalcev, in sicer: Pennela (3.), Schollanderja (4.), Listona (6.), Carra (11.) in Hayesa (12.). Sledita Sovjetska zveza in Velika Britanija, vsaka po dva atleta. Sovjetska zveza ima Brumela (1.) in Vlasova (8.), Velika Britanija pa Clarka (9.) in Hymanovo (10.), ki je hkrati najboljša tekmovalka na svetu sploh. Vsaka po enega zastopnika imajo Francija (Anquetil, 6.), Švedska (Nilsson, 5.) in Formoza (Yang, 2.).

LESTVICA

1. BRUMEL (SZ)	199
2. YANG (Formoza)	178
3. PENNEL (ZDA)	153
4. Schollander (ZDA) 133, 5. Nilsson (Švedska) 122, 6. Anquetil (Francija) in Liston (ZDA) 84, 8. Vlasov (SZ) 78, 9. Clark (VB) 67, 10. Hyman (VB) 38, 11. Carr (ZDA) 36,5 in 12. Hayes (ZDA) 34,5.	

8. Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

Po teh odlokih nove vladavine je bilo samo po sebi umevno, da so izpodrezane korenine tudi slovenskemu srednjemu šolstvu v Italiji. Sicer je pa že Gentilejev zakon za srednje šole z dne 27. septembra 1923 št. 2665 in 2668 določal, da se tudi na slovenskih srednjih šolah postopoma ukine slovenščina kot učni jezik. Dodal je samo pristavek, da »se bo poskrbelo za poučevanje drugega jezika«; s tem je bila mišljena slovenščina. Na podlagi teh odredb so se slovenske srednje šole začele stvarno ukinjati. Najprej je prišlo na vrsto slovensko učiteljske v Tolminu. Polagoma so ga začeli spreminjati v utrakvistično; na koncu pa je ostala slovenščina samo še stranski predmet. Na idrijski realki je ostala slovenščina kot učni jezik samo pri nekaterih predmetih. Določeno ji je pa že bilo samo kratko življenje. Po že večkrat omenjeni reformi so ji pustili samo še tri zadnje višje razrede, kateri naj pa polagoma ugasnejo do šolskega leta 1927-28, kar se je tudi načrtno zgodilo. Ostanek slovensko nižje gimnazije v Idriji so pa prenesli v Videm in ga priključili italijanskemu tehničnemu zavodu. Seveda je tudi ta skromni nadomestek izginil že leta 1927.

Slovenski državljani seveda niso kar pasivno gledali, kako izginjajo še pod Avstrijo težko priborjene šolske pravice, za katere so se potegovali ramo ob ramo z italijanskimi sodeželani pri dunajskih oblasteh. Ko je bila razglašena Gentilejeva reforma so se zglasili v avgustu 1924 pri tedanjem prosvetnem ministru Casatiju poslanci Wilfan, Besednjak in tirolski posla-

nec Tinzl. Obrazložili so mu, da je Gentilejeva reforma za naše kraje neizvedljiva in so protestirali proti krivičnemu zakonu. Casati pa jim je odgovoril: »Poročila, ki sem jih jaz dobil, so izvrstna. Šolska reforma se je dobro obnesla. Da se vi upirate našim ciljem, je naravno, a drugačne politike mi ne moremo delati.« Ko so poslanci ugovarjali, da šola ne sme biti »politična«, je minister kar kratko zaključil: »Vse ugovarjanje je brez potrebe. Naš razgovor nima pomena.« Slovensko časopisje je tudi ostro ugovarjalo proti praktični ukinitvi slovenskih šol. Fašistična politika proti slovenskemu šolstvu je postala še bolj ostra pod prosvetnim ministrom Fede-

lejem. Poslanec Besednjak je pri proračunski debati prosvetnega ministrstva dne 13. maja 1926 v enournem govoru vpričo izredno nestrpne zbornice podal pretresljivo sliko o stanju našega šolstva. Govor je imel odmev tudi v evropskem časopisju. Ves boj je pa bil brezuspešen. Minister Fedele je podal leta 1927 v rimskem parlamentu izjavo, da so vse srednje šole s slovenskim učnim jezikom prenehale obstajati. Stoletna stavba se je zrušila. Žalostni premor je trajal od leta 1927 do leta 1945.

Obnova po vojni

Ko se je končala druga svetovna vojna, so morali začeti goriški Slovenci graditi svoje šolstvo zopet s temeljev kot njihovi predniki.

Poskus je bil narejen že leta 1944, ko se je na pobudo nekaterih šolnikov odprla slovenska gimnazija v prostorih italijanske osnovne šole pod Kostanjevico. Imela je 6 razredov in nad 100 dijakov. Ravnateljval je profesor in pesnik dr. Joža Lovrenčič. Zaradi vojnih dogodkov je pouk potekal precej neredno. V maju leta 1945 je pa popolnoma zamrl. Vsa poznejša oblastva so priznala spričevala tega zavoda.

Že v maju istega leta so jugoslovanske vojaške oblasti ustanovile poseben šolski odsek, ki naj bi poskrbel za oživitve slovenskih šol na Goriškem. Posvetovanj in predlogov je bilo vse polno, tudi dijaki so se priglašali v velikem številu. Pouk pa se ni mogel še začeti, zlasti na srednjih šolah, zaradi neurejenih povojnih političnih razmer. Meseca junija istega leta so prevzele vso upravo na Goriškem in Tržaškem do Moorove črte zavezniške vojaške oblasti. Posebna šolska komisija pri Glavnem stanu zavezniške vojne uprave je proučila, koliko je bilo slovenskih šol in dijakov pred prvo svetovno vojno in tudi koliko bi jih moralo biti, če bi ne bil prisilno prekinjen njih naravni razvoj.

Na tej osnovi je izdala anglo-ameriška vojna uprava okrožnico št. 7 z dne 8. oktobra 1945, ki določa ustanovitev slovenskih srednjih šol v Gorici in v Trstu. Omenjeni odlok tvori pravno podlago za obnovo naših srednjih šol po drugi svetovni vojni.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

KOMU CVETJE?

»Anica se poroči, poslala ji bom lep šop cvetja.«
»Marija me je povabila na svoj dom, nesla ji bom nekaj cvetic.«

»Boris je doktoriral, takoj telefoniram cvetličarki, naj mu pošlje rože.«

»Moram iti na dom svoje bodoče tašče, poslala ji bom lepo rastlinsko vazo.«

»Jutri je rojstni dan našega ravnatelja, poslala mu bom lepo košarico cvetja.«

Ali je pravilno pošiljati cvetje v vseh omenjenih primerih? Gotovo ste že opazile, da ne. Videle bomo, kdaj je prav, če pošljemo cvetje, in kdaj ne.

Za prijateljico, ki se poroči, so rože primerne, a naj bodo bele barve in po možnosti v košku, če prijateljstvo ni posebno veliko, drugače bomo raje izbrale kako bolj osebno darilo.

Če nas prijateljica Anica povabi na dom, je lepo, če se ji predstavimo s šopkom rož v rokah, za slavnejše priložnosti pa bo bolje, da rože pošljemo po cvetličarki.

Za zaročenca ali prijatelja Borisa rože niso primerne, ker moškimi sploh ne darujemo nikoli ne cvetja ne rastlinskih vaz.

Bodoči tašči pa bomo darovale lepo rastlinsko vazo ali pa tudi šop cvetja.

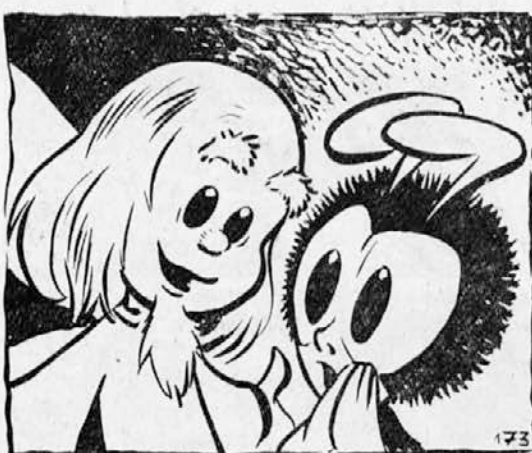
Svojemu ravnatelju ne bomo poslale nikoli cvetja, ker je moški in kot takemu bomo cvetje vedno črtale iz seznama.

Da zaključimo: v glavnem so rože primerne samo za ženske. Lahko jih nesemo osebno, ob važnejših prilikah, jih bomo raje poslale po cvetličarki. Bolje je, če kupimo sveže cvetje ali zelene rastline, samo da niso prevelikega obsega.

Ordina

172. »Oh, gotovo se bom nekega dne vrnila domov,« mu je zatrčila Maja, »samo prej bi rada naredila kaj lepega, dobrega in velikega!« Palček ji je ljubeznivo pokimal in ji povedal svojo zgodbo: »Mi, palčki, živimo sedem noči, a ostati moramo v cvetlici, v kateri smo se rodili. Če jo zapustimo, moramo ob zori umreti.«

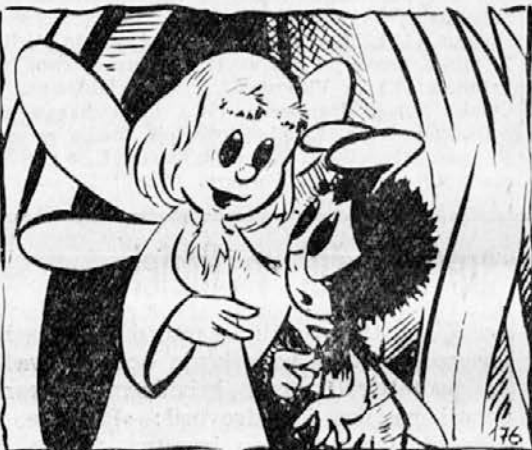
173. Maja je v strahu razprla oči: »Hitro, hitro, zleti nazaj v lilijo!« je zavpila. Palček je zmajal z glavo. »Prepozno je že. A s tem, da zapustimo cvetke, se nam odpre velika sreča. Dobimo čudovito moč: prvemu, ki ga srečamo, moremo izpolniti najljubšo željo. Če je to zares naš namen, nam zrastejo krila.« Maja je bila očarana.

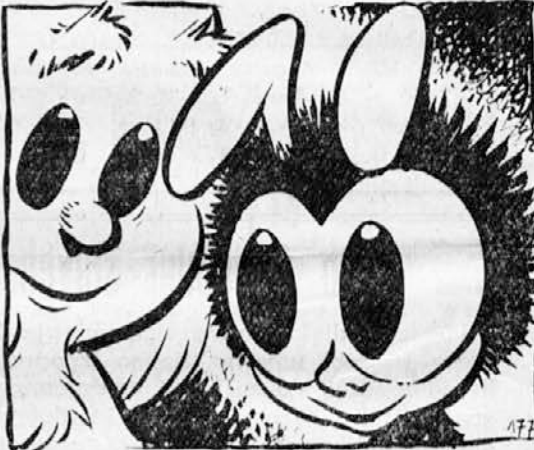
174. »Kako čudovito! Tudi jaz bi potem zapustila cvetko!« je vzkliknila. »To je vendar prekrasno, če lahko razveseliš drugega!« Maja je pozabila, da je ona tisto prvo bitje, katerega je palček srečal! Spet jo je prevzela skrb zanj. »In potem moraš res umreti?« — »Da, ob zori bom le še rahla meglica, ki bo plavala nad trato.«

175. »In kaj je z meglico potem?« je tiho vprašala Maja. »Kaj se nikoli nisi videla, kako sedejo take meglice zjutraj na travo in na rože, kjer nas sončna luč spremeni v rosne kaplje? Rastline nas vsrkajo in čez čas lahko spet kot cvetni palčki zapustimo njihove cvetove.« — »Torej si že bil palček in boš spet?« je vprašala Maja.

176. Misel na to, da palček vendarle ne umre za vselej, jo je potolažila. Že jo je cvetni palček presenetil z vprašanjem: »Katera je tvoja največja želja, mala Maja?« In dostavil je še: »Kaj ne veš, da si prvo bitje, ki sem ga srečal, in da ti lahko izpolnim najljubšo željo?« — »Meni? Oh, to je preveč zame, tega ne zaslužim!«

177. Majino srce je burno utripalo. O, že dolgo je tlela v njej vroča želja, a čebelica si je ni upala razodeti. Palček pa je dobrohotno čakal, da jo pove. »Rada bi spoznala ljudi takrat, ko so najlepši,« je zašepetala Maja. »Lepšega od njih na svetu ne more biti. Če doživim to krasoto, bo vstal v meni pogum za velika, za dobra dela!«

178. Palček je resno, mirno vstal z bele lilije. Zupanje je zasijalo v njegovih očeh, ko je prijel drhtečo Majino ročico in dejal: »Poletiva! Želja se ti bo izpolnila!« Z neizmernim zaupanjem se je Maja oklenila svetlega bitja, ki jo je vodilo čez z mesečino oblite travnike proti vrtu in hišici, obrasli z bršljanom.

179. V vrtu se je palček spustil na cvetlično gredico. »Počakaj,« je dejal Maji. »Ljudje naju ne smejo videti. Zato se bom zavil v list.« Res si je ogrnil cvetni list kot plašč, v travi pa je utrgal drobno zvončnico, si jo poveznil na glavo in tako skrnil svoje svetle zlate lase. Potem je povedel Majo k razsvetljenemu oknu.

180. Z utripajočim srcem se je Maja oprijela bršljanovega lista. Pogledala je v sobo in ostrmela. Mlada žena se je sklanjala nad kodrolasim otrokom v naročju. Rahlo ga je zibala in mu pela pesem, lepšo od čričkov, lepšo od palčkove, najlepšo pesem na svetu. Maja je poslušala z vlažnimi očmi, s čudovito radostjo. Doživela je najlepše!